

KUBOFUTURISMI

Venäläinen futurismi syntyi viimeistään vuonna 1910 antologian *Sadok sudei (Tuomariloukku)* ympärille. Sen jatko-osa vuodelta 1914 sisälsi myös hieman futuristien taiteen teoriaa. Tuolloin futuristit kutsuivat itseään Velimir Hlebnikovin keksimällä uudisnimellä *budetljane* (tulevikot) tai vaihtoehtoisesti Skyytian maakunnasta omaksutulla muinaiskreikkalaisella *Hylaea*-nimellä.

Tuomariloukku-antologioiden erityisyyksiä oli, että ne oli painettu seinätapetin kääntöpuolelle – tarkoitus oli päästä tunkeutumaan porvariskoteihin, joiden elämänmenoa futuristit halveksivat. Muutenkin futuristit kiinnittivät huomiota julkaisujen ulkoasuun. He halusivat luopua kaikesta vanhasta jo 1910-luvun alussa. Heidän manifestinsa *Korvapuusti yleiselle maulle* (1912) keskittyi juuri tähän vaatien Puškinia ja muita klassikkoja heitettäväksi ”yli laidan Nykyajan Höyrylaivasta”. Nämä ajatukset olivat ennen muita Vladimir Majakovskin muotoilemia. Vallankumouksellisen taiteen idea oli syntynyt siis hyvissä ajoin ennen lokakuun vallankumousta.

Venäläiset futuristit nappasivat nimensä F.T. Marinettin johdolta italialaiselta suuntaukselta, vaikka itse tämän vaikutteen kielsivätkin. Marinettista ja italialaisesta futurismista kuultiin Venäjällä ensi kertaa vuonna 1909, ja Venäjällä julkaistiin italialaisen futuristin ranskalaisessa *Le Figaro* -lehdessä ilmestynyt manifesti vielä samana vuonna. Moskovassa ja Pietarissa vieraillessaan alkuvuodesta 1914 Marinetti sai osakseen sekä ihastusta

että vastustusta. Vierailun alku oli nihkeä, vaikka sanomalehdet olivat kirjoittaneet Marinettista etukäteen. Nelisenkymmentä alan vaikuttajaa oli häntä rautatieasemalla vastassa, futuristeista lähinnä Vadim Šeršenevitš, joka kiikutti paikalle tuoreeltaan ilmestyneitä käännöksiään italialaisen manifesteista.

Marinettin esiintymisissä jotkut futuristit murjottivat nurkassa, kun eivät voineet puhua vieraille venäjää. Kuvataiteilija Mihail Larionov protestoi vierailua, mutta kääntyi vähitellen Marinettin kannattajaksi, sillä tämä antoi esiintymisissään arvoa juuri venäläisille kuvataiteilijoille, joista Malevitš tunnustikin italialaisen futurismin merkittävyyden. Futuristikirjailijat taas – ennen muita Hlebnikov, Benedikt Lifšits ja Vladimir Majakovski – olivat vakaasti sitä mieltä, ettei venäläisellä futurismilla ollut tekoa italialaisen vastineensa kanssa. Marinettin esiintymisissä moskovalaisrunoilijat loistivat poissaolollaan.

Venäläisen avantgarden erityisyyden puolustajien näkökulmasta Jelena Guron ja Hlebnikovin kokeellinen, visuaalinen ja kielen perusteita haastava runous oli parhaita osoituksia siitä, että Venäjällä futurismi oli kuitenkin ollut täydessä käynnissä jo ennen italialaisten manifestien julkaisemista.

Kubofuturistien manifestit sisältävät niin äänekkästä uhoa kuin syvällistä taideteoriaa. Niissä pohditaan futuristisen sanan teoriaa: milloin kyse on sotaisasta hyperbolasta, milloin kirjakielen, rytmin, mitan tai etymologian rikkomisesta. Toisaalta kubofuturistit olivat usein kuvataiteilijoita: tälle taiteidenväliselle ryhmälle runokirjat olivat kokonaistaideteoksia. Ryhmän hajottua kubofuturistit jatkoivat kirjallista toimintaansa eri lippujen alla, joten myös useissa 1920-luvun manifesteissa esiintyy varhaisista julkaisuista tuttuja nimiä.

Tommi Huttunen

KORVAPUUSTI YLEISELLE MAULLE (1912)

Meidän Uuden Ensimmäisen Yllätyksemme lukijoille.

Vain me olemme *Aikamme* todelliset kasvot. Ajan pasuuna pauhaa sanataiteessa meidän kauttamme.

Menneisyys on tukahduttava. Akatemia ja Puškin ovat hieroglyfejäkin käsittämättömämpiä.

Puškin, Dostojevski, Tolstoi ym., ym. on heitettävä yli laidan Nykyajan Höyrylaivasta.

Se, joka ei unohda ensimmäistä rakkauttaan, ei saa kokea uusia.

Kukapa olisi niin hyväuskoinen, että antaisi tuoreimman Rakkautensa Balmontin hajuvesi-irstaudelle?

Siinäkö kuvastuu nykypäivän rohkea sielu?

Kukapa olisi sellainen pelkuri, ettei uskaltaisi kiskoa paperihaarniskaa soturi Brjusovin mustan frakin päältä? Vai siinäkö muka ovat tuntemattomien ihanuuksien aamunkoitot?

Peskää kätenne, jotka ovat koskeneet näiden loputtomien leonidandrejevien kirjoittamien kirjojen saastaiseen lima.

Kaikki nämä maksimorkit, kuprinit, blokit, sollogubit, remizovit, avertšenkot, tšornyt, kuzminit, buninit ym., ym. tarvitsevat vain huvilan joen rannalla. Sellaisen palkinnon kohtalo myöntää räätäleille.

Pilvenpiirtäjien korkeudesta me luomme katseemme heidän mitättömyyteensä!

Me *määräämme*, että on kunnioitettava runoilijoiden *oikeutta*:

1. laajentaa sanavarastoa mielivaltaisilla ja johdetuilla sanoilla (Udissana).
2. tuntee ylitsepääsemätöntä vihaa ennen heitä ollutta kieltä kohtaan.

3. työntää kauhistuen ylpeältä otsaltaan Teidän surkea saunavihtaseppeleenne.
4. seisoa "me"-sanon lohkarolla keskellä vihellystä ja suuttomusta.

Ja jos meidänkin säkeissämme *vielä* on likaisia jäänteitä Teidän "Terveestä järjestänne" ja "Hyvästä maustanne", niin kuitenkin niissä jo värisevät Itsearvoisen (itsenäisen) Sanan Uuden Koittavan Kauneuden ensimmäiset Elosalamat.

*D. Burljuk,
Aleksandr Krutšonyh,
V. Majakovski,
Viktor Hlebnikov*

Suomentanut Eila Mäntysaari

MANIFESTI KOKOELMASTA TUOMARILOUKKU II (1913)

Me olemme esittäneet luovan työn uudet periaatteet, jotka näemme selkeinä seuraavassa järjestyksessä:

1. Me olemme lakanneet tarkastelemasta sanan rakennetta ja sanan ääntämistä kieliopillisten sääntöjen mukaan alettuaamme nähdä kirjaimissa vain *puheen suunnanantajia*. Me olemme saaneet syntaksin horjumaan.
2. Olemme ruvenneet antamaan sanoille sisällön niiden kirjoitetun hahmon ja *foonisen luonteen* mukaan.
3. Olemme tajunneet prefiksien ja suffiksien roolin.
4. Henkilökohtaisen sattuman vapauden nimessä kiistämme oikeinkirjoituksen.
5. Me emme luonnehdi substantiiveja ainoastaan adjektiiveilla (kuten on pääosin tehty ennen meitä), vaan myös muilla sanaluokilla sekä erillisillä kirjaimilla ja luvuilla:
 - a) pidämme teoksen erottamattomana osana siinä olevia korjausjälkiä ja luovan odotuksen vinjettejä;
 - b) näemme käsialassa poeettisen impulssin osatekijän;
 - c) olemme siksi julkaisseet Moskovassa autografisia kirjoja, ”Itsekirjoituksia”.
6. Me olemme hävittäneet välimerkit – näin sanamassan rooli on ensimmäistä kertaa nostettu esiin ja tajuttu.

7. Vokaalit me ymmärrämme aikana ja tilana (pyrkimyksenluonteisina), konsonantit ovat väriä, ääntä, tuoksua.
8. Olemme murskanneet rytmit. Hlebnikov on esittänyt elävän puhekielen sanan runomitan. Olemme lakanneet etsimästä mittoja oppikirjoista – jokainen liike synnyttää uuden vapaan rytmin runoilijalle.
9. Olemme kehittäneet säkeen alussa olevan riimin (David Burljuk), sisäriimin ja käänteisen riimin (Majakovski).
10. Runoilijan sanaston rikkaus on hänen oikeutuksensa.
11. Me pidämme sanaa myytin luojana; kuollessaan sana synnyttää myytin ja päinvastoin.
12. Me olemme uusien teemojen vallassa; olemme ylistäneet tarpeettomuutta, mielettömyyttä, voimallisen olemattomuuden salaisuutta.
13. Me halveksimme mainetta; meille ovat tuttuja tunteet, joita ei ole eletty ennen meitä. Me olemme uuden elämän uusia ihmisiä.

*David Burljuk, Jelena Guro, Nikolai Burljuk,
Vladimir Majakovski, Jekaterina Nizen, Viktor Hlebnikov,
Benedikt Livšits, A. Krutšonyh*

Suomentanut Eila Mäntysaari

SANA SELLAISENAAN (1913)

Taideteoksista

1. On kirjoitettava ja nähtävä silmänräpäyksessä! (laulu, loiske, tanssi, kömpelöt rakennelmat, unohtaminen, oppiminen, V. Hlebnikov, A. Krutšonyh, J. Guro; kuvataiteessa V. Burljuk, O. Rozanova).
2. On kirjoitettava tiukkaan ja luettava tiukemmin kuin rasvatut saappaat tai kuorma-auto olohuoneessa (monta solmua, sidosta ja lenkkiä ja paikkalappua, säleinen pinta on vahvan karkea. Runoudessa D. Burljuk, V. Majakovski, N. Burljuk, B. Livšits, kuvataiteessa Burljuk ja K. Malevitš).

Ennen meitä kirjailijoiden välineistö oli aivan toinen, esimerkiksi:

Puolen yön taivaalla enkeli lenteli
ja hiljaista laulua lauleli...

Tässä väriä antavat eli... eli... Kiisselillä ja maidolla maalattujen taulujen tavoin hylkäämme myös näillä rakennetut runot.

pa – pa – pa
pi – pi – pi
ti – ti – ti
jne.

Terveen ihmisen vatsa menee sekaisin mokomasta pöperöstä. Me olemme laatineet toisenlaisten äänteiden ja sanayhdistelmien mallin:

dyr, bul, štšyl,
ubeštšur